

OBIECTE DE PODOABĂ DIN AȘEZAREA GETO-DACĂ DE LA OCNIȚA, JUDEȚUL DÂMBOVIȚA

Emilia DIACONESCU

Mihai DIACONESCU

Aflată la sudul Subcarpaților de curbură, comuna Ocnița se încadrează în rândul localităților de deal, cu un relief colinar care a influențat dezvoltarea așezărilor umane din această zonă, de-a lungul timpului. Subsolul este bogat în sare (a cărei exploatare a început din vechime, făcându-se la suprafață), petrol, gaze, cărbune și ape sulfuroase. Pădurile și pășunile au oferit posibilitatea unor activități umane legate de creșterea vitelor și exploatarea lemnului. Albia pârâului Ocnița – care colectează apele tuturor torenților ce brăzdează pantele dealurilor – nu este suficient de largă pentru a drena întreaga cantitate de apă din perioadele precipitațiilor abundente, provocând inundații ca cele din 1970 și 1979. Pentru prevenirea acestora au fost făcute lucrări de regularizare a pârâului, prilej cu care a fost descoperită și așezarea geto-dacă (pentru alte detalii se va vedea Mihai Diaconescu, V. Drob, M.C.A., XIV, 1980, p. 200-208). În afara acesteia, urme materiale provin din epoca bronzului (un topor din piatră cu gaură de fixare în coadă – fig. 2), Hallstatt timpuriu (două celturi din bronz), Latêns (mai multe descoperiri de monede macedonene – fig. 3), cultura Chilia și epoca medievală*.

Revenind la vestigiile daco-gete, menționăm că tot din zonă, la cca. 1 km de așezarea de la Ocnița, s-au descoperit 6 tetradrahme de tip Alexandru cel Mare, care formau un mic tezaur și care se datează la începutul sec. al III-lea î.Hr. Acest tezaur, ca și cel de la Adâncă¹ (așezarea se află la 8 km față de Ocnița), documentează o intensă locuire a geto-dacilor în acest perimetru, precum și faptul că așezările

* Informațiile provin de la domnul Florin Bărăgău, profesor la școala din comuna Ocnița.

getice de aici au fost integrate în circuitul relațiilor economice cu lumea elenistică și romană. Mai ales resursele de sare ce apar la suprafață și azi, după o intensă și îndelungată exploatare, conferă așezării geto-dace de la Ocnița (și poate și altor așezări semnalate de existența materialelor descoperite întâmplător, dar neidentificate în teren) importanță economică, social-politică și strategică într-un context larg în care se afirmă plener forța geto-dacilor ce se constituie în formațiuni politice și apoi în stat centralizat și independent.

La cca. 1 km. sud de localitatea Ocnița, în punctul numit „La Hoagă“ (fig. 1) s-au descoperit în luna aprilie 1979, cu prilejul executării unor lucrări de regularizare a pârâului Ocnița, urmele unei așezări geto-dace. Pe baza materialului recoltat, conducerea Muzeului Județean de Istorie a hotărât deschiderea unui șantier arheologic, a cărei existență s-a redus la două campanii, în anii 1979 și 1980. Lucrările executate aici, având mai ales caracterul unei săpături de salvare, s-au realizat în condiții dificile datorită adâncimii mari la care s-a săpat (peste 2 m) și infiltrațiilor de apă.

De asemenea, în cele două campanii nu s-au putut stabili limitele așezării (cu toate că au fost practicate 8 secțiuni, ceea ce, considerăm noi, ne îndreptățește să afirmăm că la Ocnița geto-dacii aveau o așezare relativ întinsă care ar putea să cuprindă, fără să mire pe nimeni, și înălțimile din imediata vecinătate), iar pentru exploatarea intensă a petrolului, încă din secolul trecut, au fost amplasate numeroase sonde care au deranjat stratul de cultură materială geto-dacă.

Cu toate acestea, materialul recoltat este variat, relativ bogat și a permis încadrarea cronologică a așezării de aici în epoca de maximă dezvoltare a civilizației geto-dace.

Între celelalte descoperiri, obiectele de podoabă ocupă un loc aparte. Este vorba de 4 mărgelile din sticlă, pătrunse la Ocnița pe calea schimburilor. Ele sunt produse romane², lucrate din pastă verde sau albastră închis (fig. 4). Una din mărgelile este realizată în tehnica „ochi de păun“, iar alta este un produs millefiori. Pot fi de formă sferoidală sau aplatizată.

Descoperirea acestor obiecte de podoabă într-o așezare geto-dacă nu foarte importantă, cum este cea de la Ocnița (atât cât se poate preciza după cele două campanii de săpături), demonstrează faptul că schimburile economice erau deosebit de dezvoltate, că aceste produse de podoabă erau cerute de localnici care aveau și posibilitatea să le achiziționeze. Ca și celelalte obiecte de import, s-ar putea ca mărgelile să fi fost procurate tot de la Tinosu, cunoscuta dăvă de pe Ialomița, unde

Fig. 1 – Planul comunei Ocnița și punctul „La Hoagă”.

Fig. 2 – Topor din piatră (epoca bronzului).

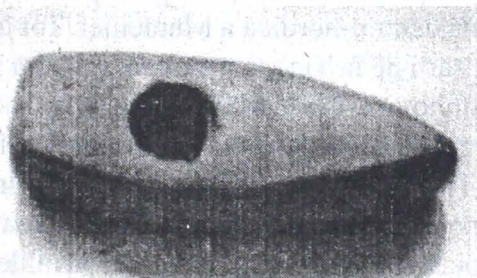

Fig. 3 – Tetradrachmă macedoneană de tip Alexandru cel Mare.

Fig. 4 – Mărgelile din așezarea de la Ocnița.

vase și mărgele din sticlă au fost descoperite în număr mare. De altfel, dezvoltarea economică și comercială a stațiunii de la Tinosu pare a fi facilitată în mod deosebit de legătura relativ ușoară cu Dunărea prin intermediul drumurilor terestre ce o legau pe cursul fluviului și de posibilitățile de desfacere a produselor străine în zona central-nordică a Munteniei. Tot în zona de interes economic și comercial al așezării de la Tinosu a evoluat și o altă așezare geto-dacă de pe teritoriul județului Dâmbovița, cea de la Cătunu. Răspândirea produselor de acest fel nu este prea largă, iar descoperirile se concentrează în centrele comerciale, printre care și cel de la Tinosu. Ele sunt datate în sec. I î.Hr. – I d. Hr.³, cu precizarea că cele de la Tinosu aparțin sec. I d. Hr.⁴. Producerea lor e pusă pe seama atelierelor elenistice și romane⁵. Pentru mărgelile de sticlă millefiori (caracterizate prin măiestre combinații de culori) sunt de presupus drept locuri de producere, atelierile din zona de nord și nord-vest a Italiei, zonă în care era situat și orașul Aqulsia, specializat tocmai în comerțul cu teritoriile dunărene⁶. Și în cazul obiectelor din sticlă se verifică observația că zona nord-dunăreană se află la loc de frunte între alte zone din vecinătatea Imperiului Roman în privința numărului și difuzării produselor greco-romane; volumul mărfurilor de această factură crește progresiv și substanțial pe măsura apropierii de data înglobării și în Imperiul Roman⁷.

Relațiile de schimb ale Daciei cu orașele-stat grecești, cu regiunile elenistice și, mai târziu, cu Imperiul roman fac parte, în ultimă instanță, din comerțul general al epocii⁸. Numeroasele obiecte de import care provin din sudul greco-roman și care au fost descoperite în așezările geto-dace, stau mărturie despre existența unor relații comerciale foarte strânse. Pe drumurile din interior au pătruns spre așezările din părțile de nord-vest ale Munteniei și spre cele intercarpatice produse din sud, din rândul cărora nu lipseau vinurile, uleiul, obiectele de podoabă, monedele etc.⁹. Tezaurele monetare găsite în vecinătate, pe raza comunei Gura Ociștei, în satele Adâncă și Ochiuri, precum și cele câteva monede de tip Macedonia Prima (fig. 3) găsite în mai multe puncte din Ocișta, indică existența unui trafic comercial destul de activ care se dezvoltă de-a lungul Ialomiței încă din sec. al IV-lea î.Hr. Tradiția aceasta avea să se amplifice și să se îmbogățească în secolele următoare, până la cucerirea romană. Având deci posibilitatea să exploateze sarea, locuitorii din așezarea de la „Hoagă“ trebuie să fi stabilit relații multiple, în primul rând comerciale, cu locuitorii din așezările învecinate și cu centrele comerciale ale vremii, din care cel mai apropiat era cel de la Tinosu, unde negustorii localnici și cei greco-romani aduceau produsele căutate. Relațiile indirecte sau directe ale geților de la Ocișta cu grecii și romanii se înscriu desigur într-un cadru politico-economic nord-

mai larg, dat de afirmarea puterii geto-dacilor. Importurile descoperite pâna acum, chiar dacă nu sunt prea numeroase, se dovedesc a fi totuși semnificative. Mărturie stau monedele macedonene și grecești sau imitațiile geto-dace găsite în apropiere. În așezarea geto-dacă de la Ocnița importurile din seria produselor ceramice și a obiectelor de podoabă, vin să confirme celelalte mărturii referitoare la raporturile pe care geții din această zonă continuă să le mențină cu regiunile sud-dunărene și pontice. Din rândul acestor importuri fac parte și măregelele de sticlă.

O latură importantă a raporturilor dintre geto-daci și lumea greco-romană o constituie consecințele acestora asupra dezvoltării civilizației locale. De altfel, aceste influențe, comportând asidui raporturi comerciale și o perfecționare a meșteșugurilor, nu s-ar fi putut manifesta nici atât de intens, nici cu efecte atât de rodnice, dacă societatea locală nu ar fi oferit condiții prielnice răspândirii și fructificării lor¹⁰. Așa ajungea la geto-daci marea cantitate de produse meșteșugărești și agricole pe care, mai ales Orientul le furniza comerțului vremii.

Relațiile comerciale ale geto-dacilor cu lumea elenistică și romană trebuie privită sub un îndoit aspect: achiziționarea de către geto-daci a produselor romane și grecești și vânzarea produselor indigene căutate și cerute de negustorii veniți din zonele geto-pontice sau din regiunile vestice ale Imperiului Roman; între aceste produse desigur că se găsea și sarea. Amploarea acestor legături ale geto-dacilor cu lumea elenistică și romană a fost determinată de dezvoltarea Daciei din toate punctele de vedere, iar aportul demografic substanțial¹¹ absorbea o mare cantitate de produse.

Așezarea de la Ocnița își încetează existența, după cum sugerează analiza materialelor avute la dispoziție, la sfârșitul sec. I d. Hr., începutul sec. al II-lea d. Hr., în împrejurări legate de evoluția raporturilor daco-romane. Incendiul a distrus așezarea și chiar dacă după 106 d. Hr. s-ar putea constata urme de locuire, acestea nu sunt consistente și dispar repede. Pe de altă parte este adevărat că studiul stratigrafic nu s-a putut face decât superficial și cu mare greutate, ceea ce ne-a determinat să stabilim pentru așezarea de la Ocnița o cronologie cu totul relativă, pe baza analogiei dintre materialele găsite la Ocnița și cele descoperite în alte stațiuni, în condiții stratigrafice și de datare bine precizate. După ce o parte a așezărilor din Câmpia Munteniei au fost dăstruse la începutul secolului de către Aelius Catus prin campania întreprinsă în nordul Dunării, alte centre din apropierea zonei de deal, ca Tinosu și Poiana¹², au rămas intacte până spre sfârșitul secolului I d. Hr.; aceeași situație a avut-o și așezarea de la Ocnița, către care, în acest veac, se îndreptau diverse produse romane.

Mărgelele descoperite la Ocnița, sunt similare celor găsite în multe localități răspândite în toată Dacia, fenomenul difuzării obiectelor de import fiind general, cu consecințe benefice asupra evoluției civilizației geto-dace. Tehnica de lucru diferă, dar denotă preocupare pentru obținerea unor produse care să impresioneze și să asigure desfacerea lor.

Mărgea tip „ochi de păun”, lucrată din pastă policromă, obținută prin combinarea culorilor albastru închis, galbenă și albă; are forma sferică și a fost găsită în S. III, car. 6, – 2,20 m.

Mărgea sferică, de dimensiuni mai mari (fig. 3/1); gaura largă sugerează ideea că a fost prinsă într-un colier susținut de o tijă groasă; este confecționată din pastă de sticlă bleu, acoperită cu un email de nuanță mai închisă, iar în plan longitudinal au fost modelate 17 caneluri; găsită în S.V., car. 3, – 2,30 m.

Mărgea aplatizată, din sticlă transparentă, de culoare albastră; găsită în S.V., car. 4, – 2,30 m (fig. 4/2).

Mărgea italică, realizată din pastă de sticlă, în tehnica millefiori (fig. 4/3); găsită în S. III, car. 3, – 2,30 m.

NOTE

1. Poenaru – Bordea, Gh. Condrea, C., Valahica, Studii și materiale de istorie, Târgoviște, 1972, p. 109-131.
2. Berciu, D., *Buridava dacică*, București, Ed. Acad. R.S.R., 1981, p. 51.
3. Sanis, S., SCIV, 24, 1973, 3, p. 430.
4. Glodariu, I., *Relațiile comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj, ed. Dacia, 1974, tabelul 4.
5. Pârvan, V., *Getica, O protoistorie a Daciei*, Buc., 1926, p. 557.
6. Glodariu, I., *op. cit.*, p. 81.
7. *Ibidem*.
8. *Ibidem*, p. 15.
9. Preda, C., *Geto-dacii din bazinul Oltului inferior. Dava de la Sprâncenata*, Buc., Ed. Acad. R.S.R., 1986, p. 52.
10. Vulpe, R. și colab. SCIV, 6, 1955, 1-2, p. 262.
11. Glodariu, I., *op. cit.*, p. 175.
12. Vulpe, R., *Așezări getice din Muntenia*, Buc., Ed. Meridiane, 1966, p. 16.